

BALKAN KAPİTALİZMİ: ŞÜPHELİ KOŞULLARDA ZENGIN OLMAK

Erhan TÜRBEDAR

Blog No: 15
09.08.2012

Sırbistan Merkez Bankası Başkanı Deyan Şokiç, görevden alınması üzere bazı işadamlarının hükümete baskı yaptığını açıkladı. Birkaç hafta önce ise Sırbistanın eski Cumhurbaşkanı Boris Tadiç, bazı işadamlarının kendisini tekrar cumhurbaşkanlık koltuğunda görmek istemediğini söylemişti. Bu tür açıklamalar, 1990lı yıllarda Balkanlarda şüpheli koşullarda zenginliğe kavuşanların günümüzde siyasete etkilerinin ne olduğunu yeniden tartışmaya açtı. Balkanlarda merkezi planlı dönemden piyasa ekonomisine geçiş sürecinde yaşanan fenomenlerden birisi, durup dururken güçlü sermaye sahiplerinin ortaya çıkmış olmasıdır. Daha önce isimleri pek bilinmeyen bazı şahıslar aniden zengin işadamlarına dönüşmeyi başarabilmişti. İlk zenginler genel olarak eski komünist elitler içinden, özellikle önceki sistemde ekonomik yaşamda yönetici konumda olanlar arasından çıktı. Nitekim kamu işletmelerinin bazıları ve kimi gayrimenkuller neredeyse geceden sabaha eski komünistlerin özel mülkiyetine geçti. Ardından bölgede yaşanan savaşlar da bazı politikacılar ve yakınlarının kriminal faaliyetler üzerinden zenginliğe kavuşmasını sağladı. 1990lı yıllarda BM ve ABnin Yugoslavya Federal Cumhuriyetine karşı uyguladığı ambargolar da yasadışı ticareti teşvik etti, ayrıca bölgede siyasi korumaya dayalı sınır ötesi kaçakçılık ağlarının gelişmesine neden oldu. Balkanlarda yaşanan hiperenflasyon dönemlerinde de bazı şahıslar siyasi destek sayesinde sermayelerini büyüttü. Söz konusu şahıslar kamu bankalarından döviz kuruna endekslenmeden büyük krediler çekebildi, ardından değerini iyice yitirmiş ulusal para ile kredi geri ödemesi yaparak servetlerine büyük meblağlar ekledi. Örneğin, Sırbistanda Slobodan Miloşeviç, Hırvatistanda ise Franyo Tucman yandaşı olanlar bu ve benzeri yöntemlerle ödüllendirildi. Bölgede yapılan kontrolsüz özelleştirmeler kimi zaman yasal yoldan soygunlara benzetildi. Her şeyden önce özelleştirmeler kara paranın aklanmasında bir araç oldu. Diğer taraftan, bazı kamu işletmeleri oldukça uygun koşullarda kimi şahıslara satıldı. Eski kamu işletmelerini satın

almak, kentlerin en güzel yerlerindeki arsalara ucuzdan ulaşmak anlamına da geliyordu. Nitekim kimi durumlarda asıl amaç satın alınan şirketi çalıştırmak değil, arsa üzerinden rant sağlamak olduğu için bazı eski kamu işletmeleri tamamen yok olmuş, bu nedenle eskiden önemli sanayi merkezi sayılan bazı kentler ekonomik canlılığını yitirmiştir. Sermayelerinin en azından ilk kısımlarını şüpheli yollardan yaratanların, günümüzde de siyasetle içli dışlı olduklarına, hatta kimi durumlarda siyasete yön verebildiklerine inanılıyor. Siyasilerin oldukça pahalı seçim kampanyalarını işadamlarının sayesinde finans ettikleri biliniyor. Bunun karşılığında ise, ekonomik yaşama ilişkin yasal düzenlemelerin içeriğinin, destek sağlayan işadamlarının lehine olacak şekilde belirlendiğine inanılıyor. Bölgedeki işadamlarının genel olarak hedefi, siyasilerin çıkartacağı yasal düzenlemelerin koruması altında yüksek kar paylarını koruyabilmektedir. Bu konuda itiraf sayılabilecek bir açıklama, cumhurbaşkanlık koltuğunu yitirdikten sonra Boris Tadiçten geldi. Tadiç Sırbistandaki bazı işadamlarının devletten destek alarak, ciddi rekabetin olmadığı koşullar altında zenginliklerini artırmakta olduklarını söyledi. Normale hukukun üstünlüğünün sağlandığı devletlerde, şüpheli koşullarda elde edilen sermayenin ve siyasetle ilişkisinin inceleme altında alınması gerekirdi. Ne var ki Balkan ülkelerindeki hükümetler bu konuda genel olarak susmayı tercih ediyor. Aslına bakılırsa, iş dünyasıyla bağlantıları olan bölgenin ciddi bazı medya kaynakları da bu tarz konuları derinlemesine tartışmaktan çekiniyor. Bu nedenle Balkanlarda iş yapmak isteyenler açısından iktidara yakınlık, becerilere ve iş dünyasıyla bağlantılara sahip olmaktan daha önemli kalmaya devam ediyor. ABnin Balkan ülkelerinden talep ettiği temel hususlardan biri yolsuzluklar ve organize suçlara karşı mücadeledir. Ne var ki Balkan ülkelerinden bir tek Hırvatistanda, şüpheli yollardan zenginliğe kavuşanların ve onlara destek veren siyasilerin daha ciddi bir şekilde üstüne gidilmeye başlandı. Bu kapsamda, Hırvatistanın eski Başbakanı İvo Sanaderin bile yargılanmakta olduğu belirtilmelidir. Diğer bölge ülkeleri ise, AB üyesi Bulgaristan ve Romanya dahil, yolsuzluklar ve organize suçlara karşı mücadele konusunda Brükselden düşük notlar almaya devam ediyor. Bu ise sermaye, siyaset ve medya arasındaki bağlantıların Balkan ülkelerinde güçlü kalmaya devam ettiğine işaret ediyor.

About the author:

To cite this article: Erhan TÜRBEDAR. 2026. "BALKAN KAPİTALİZMİ: ŞÜPHELİ KOŞULLARDA ZENGİN OLMAK ." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2012 / 15. August 09. Accessed May 11, 2026. <https://www.avimbulten.org/Blog/BALKAN-KAPITALIZMI-SUPHELI-KOSULLARDA-ZENGİN-OLMAK>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır